

INSTRUKCIJA ZA ARHIVARE MAPA – PRVA ARHIVISTIČKA UPUTA ZA SPECIJALIZIRANE ARHIVE

Mirela SLUKAN ALTIĆ

Hrvatski državni arhiv

Zavod za arhivistiku, pomoćne povijesne

znanosti i filmologiju

Zagreb, Marulićev trg 21

UDK 528.44 : 930.25 (093)

Stručni rad

Primljeno 13. rujna 2002. godine

Zbog neprocjenjive važnosti katastra, čuvanje i zaštita katastarskoga gradiva od velikog je značaja za svaku državu. Svijest o tome stara je koliko i sam katastar, pa je ovo gradivo oduvijek tretirano kao gradivo najveće vrijednosti. Još u tijeku katastarske izmjere pojedinih hrvatskih zemalja, u svrhu pohranjivanja i zaštite obilnoga katastarskoga gradiva nastaloga izmjerom, osnivane su posebne arhive – popularno nazivane Arhive mapa. Ovaj rad donosi prikaz povijesti Arhiva mapa Austrijskog primorja osnovanog 1824. godine, kao prve specijalizirane arhive (registrature) namijenjene čuvanju katastarskoga gradiva za područje hrvatskih zemalja. U svrhu organizacije rada i zaštite gradiva Arhiva mapa za Austrijsko primorje, 1826. godine izdana je "Instrukcija za arhivare mapa" (Instruktion für die Mappenarchivar), prva arhivistička uputa za specijalizirane arhive. Osim popisa gradiva koje Arhiva treba čuvati, Instrukcija donosi osobito detaljne upute o uvjetima čuvanja katastarskoga arhivskog gradiva, rukovanju gradivom kao i svih dužnostima arhivista koji o njemu brine. Ovaj rad temeljen je na arhivskim izvorima pronađenim tijekom rada na katastarskom gradivu prve sustavne katastarske izmjere Istre. Spomenuta je Uputa ovdje prvi put objelodanjena i prevedena na hrvatski jezik.

Prva sustavna katastarska izmjera Istre

Prva sustavna katastarska izmjera Istre obavljena je u sklopu sustavne katastarske izmjere zemalja Habsburške Monarhije kojom su po prvi put obuhvaćene i sve hrvatske zemlje.¹ Izmjera je po caru Franji I dobila naziv franciskanska izmjera, a katastar na-

¹ I prije ove izmjere na području Istre postojali su pokušaji uspostave katastra zemljišta u vrijeme mletačke vlasti, no oni su ostajali bez rezultata. Za čitavog razdoblja mletačke vladavine u Istri, nije izvršena niti sustavna topografska izmjera. Na području Pazinske knežije koja je bila pod habsburškom upravom, krajem 18. i početkom 19. stoljeća izvršena je prva topografska izmjera. Zbog velikih problema koje je habsburškim vlastima uzrokovao nedostatak bilo kakvih topografskih i katastarskih podloga za područje Istre, već 1805. godine bilo je pokušaja da se jozefinska izmjera Monarhije prenese i na mletački dio Istre ali su ti napori redovito ostajali bez rezultata.

stao izmjerom, franciskanski katastar. Već 1806. godine, kada je otpočela franciskanska topografska izmjera, započelo se s pripremama za provođenje katastarske izmjere koja je trebala poslužiti za uvođenje stabilnog katastra zemljišta kao pravednijeg sustava oporezivanja zemljišnog prihoda. U okviru Generalštaba (*Generalquartiermeisterstab*) već 1807. godine osnovan je Astronomsko-triangulacijski biro i Topografski zavod pod vodstvom pukovnika F. X. Richtera, da bi se 1810. godine osnovalo posebno državno Povjerenstvo za uređenje zemljarine i stvaranje novoga poreznog sustava, a 1816. godine i Povjerenstvo za osnivanje katastra zemljišta. Nakon objavljivanja Naredbe o uvođenju stabilnog katastra (*Patent über die Einführung des stabilen Katastrars*) 23. prosinca 1817. godine, započeli su radovi na samoj izmjeri Monarhije. Radovi su se vršili po upravno-teritorijalnim jedinicama. Katastarska izmjera Habsburške Monarhije počela je na području hrvatskih zemalja, upravo izmjerom Austrijskog primorja (*Küstenland* ili *Provincia del’Litorale*) čiji je sastavni dio činila i Pokrajina Istra (*Istrien Kries* ili *Circolo dell’Istria*). Razlog početka izmjere Monarhije upravo u području Austrijskog primorja valja tražiti u činjenici što to područje u vrijeme prve (jozefinske) katastarske izmjere nije bilo u sastavu Habsburške Monarhije, pa je nedostatak zemljišnih evidencija ovdje bilo najizraženiji. Odmah nakon izmjere Austrijskog primorja, pristupilo se izmjeri Dalmacije iz istog razloga.²

Izmjera Austrijskog primorja obavljena je u razdoblju između 1817. i 1825. godine, odnosno do 1840. godine do kada je završena i porezna. Prvom sustavnom katastarskom izmjerom Istre nastala je obilna katastarska dokumentacija za 179 općina koja se sastojala iz nekoliko desetaka tisuća listova katastarskih planova i pripadajućih operata.³ Teritorijalni opseg i granice općina ustanovljenih franciskanskom katastarskom izmjerom zadržale su se do danas.⁴

Arhiv mapa za Austrijsko primorje

Još u tijeku katastarske izmjere pojedinih hrvatskih zemalja, odlučeno je da se u svrhu pohranjivanja i zaštite obilnoga katastarskog gradiva nastalog izmjerom, osnuju posebne arhive – popularno nazivane Arhive mapa. Tako je carskom uredbom od 6. prosinca 1822. godine naredeno da se u svakoj pokrajini Habsburške Monarhije u kojoj je izmjereno 200 četvornih milja ili 4.000 listova trebaju osnovati arhive za pohranu nastalog gradiva. Katastarska izmjera hrvatskih zemalja nije obavljena istovremeno ni jedinstveno za čitavu zemlju, pa su i arhivi za pojedine hrvatske zemlje nastajali odvoje-

² Hrvatska i Slavonija dobile su prvu sustavnu topografsku izmjeru i prvi katastar jozefinskom izmjerom Habsburške Monarhije sedamdesetih i osamdesetih godina 18. stoljeća.

³ Usp. A. SOŠIĆ, "Katastar Istre", u: *Drugi hrvatski kongres o katastru*, radovi izloženi na Kongresu u Zagrebu 24–26. listopada 2001, str. 221–229.

⁴ Do promjena je dolazilo samo u nazivima katastarskih općina.

no i u različito vrijeme.⁵ Kako je izmjera na području hrvatskih zemalja otpočela upravo na području Istre, Arhiv mapa za Austrijsko primorje, najstariji je Arhiv mapa na području hrvatskih zemalja.

Arhiv mapa za područje Austrijskog primorja osnovan je 21. veljače 1824. godine, sa sjedištem u Trstu. Arhiv se nalazio u sklopu pokrajinskog Povjerenstva za uređenje zemljoporeznog katastra (*Grundsteuer Regulirungs Provincial*) koje je djelovalo u sklopu Ministarstva financija. Iako je tada ustaljen naziv Arhiv mapa zadržan do današnjih dana, on u današnjem smislu predstavlja registraturu, odnosno arhivu. Gradivo Arhiva mapa za područje Austrijskog primorja danas se u najvećoj mjeri nalazi pohranjeno u Državnom arhivu u Trstu (*Archivio di Stato di Trieste*), čineći fond Franciskanskog katastra (*Catasto Franceschino 1818–1840*). Fond je u najvećoj mjeri zadržao nekadašnju strukturu koja je rezultat upravo *Instrukcija za arhivare mapa* iz 1826. godine.

Jedan dio katastarskih planova prve izmjere Istre danas je pohranjen u Državnom arhivu u Splitu, u fondu Arhiva mapa za Istru i Dalmaciju. Ti su planovi temeljem Ugovora o miru između FNRJ i Italije od 10. veljače 1947. godine (čl. 1, priloga XIV), te Uredbe o ratifikaciji sporazuma između FNRJ i Italije (čl. 2, 6, 7 i prilog čl. 7), od 1954. godine, vraćeni Hrvatskoj.⁶ Vraćeno gradivo katastra Istre pridruženo je katastarskom gradivu katastra Dalmacije, koje je u to vrijeme bilo pohranjeno u Oblasnom geodetskom zavodu Dalmacije u Splitu. Nakon pridruživanja katastarskoga gradiva za područje Istre, Arhiv mapa za Dalmaciju preimenovan je u Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju i 1. listopada 1982. godine predan na čuvanje Državnom arhivu u Splitu, gdje se i danas nalazi.⁷ Arhiv mapa za Istru, koji se danas čuva u Splitu, sadrži katastarske planove prve izmjere, odnosno reambulacije s kraja 19. i početka 20. stoljeća te pojedinačne nove izmjere iz 20. stoljeća, zaključno do 1960. godine. Katastarski planovi pohranjeni u Državnom arhivu u Splitu pokrivaju čitavo područje hrvatskog dijela istarskog okružja s izuzetkom kotara Buje. Fond Arhiva mapa u Državnom arhivu u Splitu također je strukturiran temeljem *Instrukcija za arhivare mapa* iz 1826. godine.

Dio katastarskoga gradiva za područje Istre koje je nastajalo reambulacijama krajem 19. i početkom 20. stoljeća, uglavnom za potrebe gruntovnica, često nije dospijevalo do Arhiva mapa, već se čuvalo u općinskim sudovima, u sklopu kojih su djelovale grunto-

⁵ Izmjera Dalmacije obavljena je u razdoblju od 1823. do 1838. godine, a njezin Arhiv mapa osnovan je 1834. godine sa sjedištem u Zadru. Katastarska izmjera Hrvatske i Slavonije trajala je od 1847. do 1877. godine. Arhiv za građanski dio Hrvatske i Slavonije osnovan je 1860. godine, a za hrvatsku i slavonsku Vojnu krajinu 1859. godine, oba sa sjedištem u Zagrebu.

⁶ Temeljem spomenutog Ugovora Hrvatskoj su trebali biti predani izvornici svih operata, uključujući pisano i kartografsko gradivo prve sustavne katastarske izmjere Istre. Godine 1954. predan je samo dio katastarskih planova Istre, bez kotara Buje.

⁷ Državni arhiv u Splitu, fond br. 152 – Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, spisi; fond br. 153 – Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, podaci o osnovnim i dopunskim mrežama stabilnih geodetskih točaka; fond br. 154 – Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, katastar zemljišta.

vnice. To je gradivo istarskog katastra danas uglavnom pohranjeno u Državnom arhivu u Pazinu, u novoosnovanom fondu Katastar Istre (1817–1944). Dio katastra u vremenskom rasponu od 1819. do 1911. godine, koji se uglavnom odnosi na riječko područje, izdvojeno je iz Arhiva mapa te se danas nalazi u Kartografskoj zbirci Državnog arhiva u Rijeci.

Upute za rad arhivarima mapa

Od samog početka s katastarskim gradivom postupalo se kao s dokumentom najviše državne vrijednosti. Stoga je osobita pažnja posvećena njegovu pohranjivanju kao i evidenciji izdavanja izvadaka i precrta. U tu je svrhu već 18. studenog 1826. godine izdana posebna uputa – *Instruktion für die Mappenarchivar* koja propisuje sastavne dijelove Arhiva, načine zaštite gradiva i postupanja na zahtjeve stranaka, dužnosti arhivista koji će o gradivu brinuti, pa čak i dimenzije i izgled ormara za pohranu karata.⁸ Spomenuta instrukcija i danas ima izravan utjecaj, ne samo na sadržaj današnjih arhiva katastarskoga gradiva, već i na strukturu njihovih fondova, pa su u tom smislu njezine odredbe sačuvala važnost i za razumijevanje suvremene arhivske djelatnosti. Ovdje ću se osvrnuti samo na neke odredbe, posebno značajne s arhivističkog stajališta.

Zanimljivo je vidjeti koja je odgovornost bila na samo jednom čovjeku koji je vodio arhivu. Arhivar je u tu svrhu polagao posebnu prisegu, a u svome je radu bio osobno odgovoran Pokrajinskom povjerenstvu u čijem je sklopu arhiv djelovao. O svakom dopisu ili ispravi koju je izdavao morao je voditi “poslovni protokol” koji je svaki mjesec slao Povjerenstvu na pregled i ovjeru. Osim mjesečnih izvještaja, najmanje svaka tri mjeseca u kontrolu bi stizao referent Povjerenstva koji bi na licu mjesta pregledao arhiv i o tome podnosio pismeni izvještaj. Danas je tako razrađen sustav kontrole koji je funkcionirao gotovo cijelo stoljeće teško zamisliv.

Najveći dio Uputa posvećen je zaštiti i pravilnom rukovanju gradivom. Upravo nevjerojatnom preciznošću opisani su ormari u kojima se treba čuvati gradivo. Tako saznajemo da se katastarski planovi čuvaju na drvenim policama 28 cola duljine i 4 cola visine. Nacrt police za planove priložen je Uputi (vidi sliku). Svaka polica označavana je rimskim brojem koji je ispisan na posebnim pločicama čiji izgled je također točno propisan Uputom. Pisani dio dokumentacije slaže se okomito na police. Sanduci u kojima se čuvaju protokoli moraju se obojiti žutom uljanom bojom bijelog hrasta. Gradivo Arhiva mapa za Istru i Dalmaciju i danas se čuva upravo u takvim ormarima, koji su zbog svoje starosti i autentičnosti i sami postali svojevrsan kulturni spomenik arhivistici u Hrvatskoj.

Za sigurnost gradiva kao i za samu mikroklimu također je osobno odgovarao arhivar.

⁸ Dopuna ove upute izdana je 9. lipnja 1839. godine kao *Nachtrag zur Instruktion für den Mappenarchivar*. Objekte upute čuvaju se u Arhivu mapa za Istru i Dalmaciju u Državnom arhivu u Splitu.

Stroge mjere zaštite od gamadi te osobito od požara bile su rigorozne (*u arhiv se ne smije nikad ni pod kojim izgovorom ući uz goreće svjetlo*). Detaljno oprašivanje gradiva obavljalo se mjesečno. Za svaku štetu nastalu rukovanjem gradiva, arhivar je osobno odgovoran.

Kao što je već naglašeno, za svaki svoj rad, arhivar je vodio vrlo precizne evidencije. Gotovo svaki njegov potez bio je zabilježen u odgovarajućem formularu koji je pri tome morao ispunjavati. Iako je takav način uredskog poslovanja zasigurno prilično opterećivao rad tadašnje arhive, precizne evidencije koje su sačuvane do današnjih dana, temeljene na pravilima Upute, danas nam omogućuju detaljan uvid u tadašnji sustav arhivskoga uredskog poslovanja kao i u način strukturiranja arhiva. Sama evidencija gradiva vodila se kroz pet različitih formulara.

Prvi formular (ovdje označen kao formular *C*) sadržavao je abecedni popis podopćina (enklava) s oznakom kojoj općini pripadaju. Inventar ukupnoga gradiva, mapa i elaborata (formular *D*) koje je arhivar bio dužan voditi za svaku pojedinu općinu bio je najopsežniji. On je obuhvaćao popis svih pojedinih dokumenata s oznakom godine i količinom, pa ti popisi imaju sve osobine današnjih analitičkih inventara. Općine su se evidentirale abecednim slijedom unutar svake Pokrajine. Izvorni su planovi čuvani odvojeno od litografski koloriranih i crno-bijelih kopija, probnih otisaka te indikacijskih skica. Pisano gradivo koje je činilo elaborat jedne općine u skladu s Uputom, obuhvaćalo je opis granica katastarske općine (*descrizione confini/Grenz-Beschreibung*), upisnik zemljišnih čestica (*protocollo particielle fondi/Protocoll der Grund-Parzellen*), umetnute listove zemljišnog upisnika čestica (*fogli intercalari del protocollo particielle fondi/Einschaltungsbögen zum Grund-Parzellen Protocoll*), upisnik izgrađenih čestica (*protocollo particelle edifici/Protocoll der Bau-Parzellen*), umetnute listove upisnika izgrađenih čestica (*fogli intercalari del protocollo particielle edifici/Einschaltungsbögen zum Bau-Parzellen Protocoll*), nacrt nepodijeljenih posjeda (*prospeto delle proprietà indivise/Ausweis über die gemeinschaftlichen Eigenthümer*), abecedni popis vlasnika zemljišta i objekata (*elenco alfabetico dei proprietari dei fondi ed edifici/Alphabetisches Verzeichnis der Grund und Bau-Eigenthümer*) i poreznu procjenu (*operati d'estimo/katastral Schätzungsoperate*). Žalbe i odgovore na žalbe (*reclami/Reclamations Verhandlungen*) pridruživane su naknadno onako kako su stizale.

Ovakva struktura fonda, zasnovana na Uputi, u Državnom arhivu u Trstu sačuvana je do današnjih dana. Na taj način danas je strukturiran i inventar fonda Državne geodetske uprave (1847–1963)⁹ kao i inventar Katastra Istre (1817–1960).¹⁰ Kako je uz svaki dokument naveden i broj ormara i police, odnosno sanduka u kojem se gradivo čuva, inventarni popisi imali su i osobine topografskog inventara.

⁹ Fond Državne geodetske uprave koji se danas čuva u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu obuhvaća gradivo nekadašnjih arhiva za područje građanskih i vojnih dijelova Hrvatske i Slavonije. Inventar je izradila autorica ovih redaka, a objavio ga je Hrvatski državni arhiv 1999. godine.

¹⁰ Inventar je objavio Hrvatski državni arhiv u Zagrebu 2002. godine.

Zasebno su se čuvali i evidentirali operati trigonometrijske i grafičke triangulacije koji su bili popisani u skladu s rubrikama formulara pod oznakom *E*. Na kraju, arhivar je vodio abecedni popis općina po okruzima (formular *F*) te ukupni abecedni popis općina i njihovih enklava (formular *G*) koji u današnjem smislu predstavlja svojevrsno kazalo katastarskih općina, uobičajen dio svakoga sličnog arhivističkog inventara i danas.

Osim evidencija gradiva, arhivar je vodio i evidenciju radnji vezanih uz gradivo i njegovo korištenje. Gradivo arhiva moglo se koristiti samo u službene svrhe. Privatne osobe ni pod kojim uvjetima nisu mogle dobiti uvid u sadržaj operata. Pojedine dijelove gradiva mogli su preuzimati samo za to posebno ovlaštena lica koja su ispunjavala potvrdu o preuzimanju gradiva (formular *H*). Potvrde o preuzimanju polagale bi se u knjigu bilježaka te unutar mjesta gdje je gradivo stajalo (sličnu zabilješku o izdavanju gradiva arhivisti i danas stavljaju u gradivo na mjestu odakle je gradivo izdvojeno!). Arhivar je morao biti i osoba stručna u geodetskim poslovima. Jedna od dužnosti arhivara bila je kontrola točnosti planova. Iako sam nije smio vršiti nikakve preinake, o svim propustima bio je dužan obavještavati Povjerenstvo te voditi evidenciju (formular *L*) o svim izvršenim ispravcima koje su naknadno proveli geodeti. Na kraju, arhivar je vodio i evidenciju prigovora s imenima inspektora i geometara na koje se prigovori odnose (formular *M*). Kao što vidimo, posao arhivara u Arhivu mapa nije bio nimalo jednostavan. Njegove dužnosti daleko prelaze današnja zaduženja jednog arhivista. Ne samo da je brinuo o zaštiti gradiva, vršio njegovu obradu (sređivanje) te radio po zahtjevima korisnika, već je odgovarao i za sam sadržaj operata. Standardi i iskustva njihova rada uvelike se i danas utkani u pravila i zakone kojima je određen rad arhivista. Odgovornost i preciznost kojim su tadašnji arhivari vodili ovaj Arhiv mapa i danas nam svima može biti uzor.

Zahvaljujući takvoj sustavnoj brizi o katastarskom gradivu, ono je usprkos stoljetnom intenzivnom korištenju, u najvećoj mogućoj mjeri sačuvano do današnjih dana. Uputa iz 1826. godine, najstarija je takva uputa za rukovanje katastarskim gradivom izdana za arhive na području hrvatskih zemalja. Ona ima iznimnu važnost, ne samo kao dio povijesti uspostave stabilnog katastra, već i za povijest arhivske struke u Hrvatskoj.

Zbog svega navedenog, ovdje donosim cjelovit prijevod Upute namijenjen arhivarima Arhiva mapa. Prijevod Upute ovdje donosim u originalu, uvažavajući sva stilska obilježja teksta i tadašnju stručnu terminologiju. To se odnosi kako na arhivsko tako i na geodetsko nazivlje. Tako se za osobu zaduženu za Arhiv mapa koristi izraz arhivar, dok danas koristimo izraz arhivist. Također, za pisane dijelove operata u pravilu se koristi izraz protokol (npr. zapisnik računanja površina = protokoli izračuna, upisnik zemljišnih čestica = protokoli o zemljišnim česticama), dok se za katastarski plan koristi izraz mapa. Ukupna pisana dokumentacija jedne katastarske općine naziva se elaborat, a elaborat zajedno s mapom čini operat jedne katastarske općine.

Instrukcija za arhivare mapa
(postupanje i čuvanje operata izmjere)
od 18. studenoga 1826*).

I. odlomak
O arhivama općenito

Čl. 1.

U registraturi Povjerenstva za uređenje zemljoporeznog katastra (Grundsteuer Regulirungs Provincial) čuvat će se operati stabilnog katastra u primjerenom, od požara sigurnom prostoru, koji se ili ima odabrati u nekoj javnoj zgradi, ili se mora unajmiti pod uvjetom da vlasnik zgrade ne može dati otkaz bez suglasnosti Pokrajinskog povjerenstva.

Čl. 2.

Nadzor nad ovim operatima i pribavljanje istih dužnost je nekog stalno zaposlenog, zakletog arhivara s rangom stvarnog adjunkta registrature zemaljskog ureda.

Čl. 3.

Arhivar je u neposrednom odnosu podređenosti Pokrajinskom povjerenstvu i njegovom dotičnom predsjedniku.

Čl. 4.

Uz obveze koje propisuje ova instrukcija, a koje se naročito odnose na čuvanje, održavanje, uručenje i ponovno preuzimanje operata, on se još ima pobrinuti i za sve one poslove koje mu od slučaja do slučaja službenim putem naredi njegovo pretpostavljeno Pokrajinsko povjerenstvo ili njen predsjednik.

Čl. 5.

Za urednost i očuvanost svih operata, za točno vođenje zabilješki propisanih ovom

*) Javljeno češkom, galicijskom, moravsko-šleskom, donjoaustrijskom, kao i enskom, štajerskom, ilirskom, primorskom Povjerenstvu za uređenje zemljoporeznog katastra i guverneru Dalmacije (gdje još nije postojalo pokrajinsko Povjerenstvo) dekretom Dvorskog zemljopreznog povjerenstva od 18. studenoga 1826, Z. 28343 iz godine 1824; Poreznom povjerenstvu u Celovcu od strane Poreznog povjerenstva u Ljubljani na temelju dekreta Dvorskog zemljoporeznog povjerenstva državnog katastra od 29. lipnja 1853, Z. 925, Poreznom povjerenstvu u Czernowitzu dekretom Dvorskog zemljoporeznog povjerenstva državnog katastra od 19. lipnja 1854, Z. 2133, Poreznim povjerenstvima u Salzburgu i Troppau dekretom Dvorskog zemljoporeznog povjerenstva državnog katastra od 4. srpnja 1854, Z. 2451, Poreznom povjerenstvu u Krakovu dekretom Dvorskog zemljoporeznog povjerenstva državnog katastra od 21. lipnja 1855, Z. 2547, Financijskom zemaljskom povjerenstvu u Innsbrucku dekretom Dvorskog zemljoporeznog povjerenstva državnog katastra od 12. rujna 1857, Z. 32768.

instrukcijom i za ispravno izvođenje naknadnih popravaka koji su mu određeni, arhivar je osobno odgovoran.

Čl. 6.

Bude li arhivaru privremeno odobren osobni pomoćnik, ovaj mu je podređen i za poslušnost na njega upućen.

Čl. 7.

O svim nalozima i raspravama koji se pojavljuju u arhivu arhivar mora voditi poslovni protokol, a ovaj se ima urediti prema vrsti protokola koja je kod Pokrajinskog povjerenstva uobičajena.

Ovaj poslovni protokol on ima iz mjeseca u mjesec predložiti Pokrajinskom povjerenstvu, koje mu isti nakon obavljenog uvida opet ima dostaviti natrag sa svim možebitnim primjedbama.

Čl. 8.

Da bi o točnom izvršenju propisa sadržanih u ovoj instrukciji bilo u potpunosti mirno, Pokrajinsko će povjerenstvo s vremena na vrijeme, a svaki kvartal najmanje jednom, poslati jednog od svojih referenata koji ima ispitati stanje arhiva i o tome podnijeti izvještaj.

II. odlomak

O predmetima pohrane

Čl. 9.

Označavanje predmeta pohrane ograničava se zasad samo na operate izmjere, uz rezervu da se ono naknadno unese i za ostale operate katastra, čije je čuvanje u arhivu potrebno, a čim trenutak za to nastupi.

Uz ovo ograničenje određuju se za čuvanje u arhivu od operata izmjere:

1. listovi o razmacima trigonometrijskih točaka (triangulacijske karte) (čl. 115. Instrukcije o izmjeri),
2. grafički triangulacijski listovi (formular M Instrukcije o izmjeri, članci 117. do 120),
3. popisi trianguliranih fiksni i stajaćih točaka (formular N Instrukcije o izmjeri, čl. 132),
4. protokoli prenesenih trianguliranih točaka (formular O Instrukcije o izmjeri, čl. 137),

5. izvorni sekcijски listovi, koji čine općinske mape uključujući i one koje tu možda pripadaju kao dodatne mape (čl. 145, 201, od 339. do 343),
6. indikacijske skice (čl. 354),
7. protokoli o zemljišnim česticama (čl. 360),
8. protokoli o građevinskim česticama (čl. 374),
9. abecedni popisi vlasnika (čl. 423),
10. definitivni opisi granica (čl. 196),
11. isprave o kulturama (čl. 360),
12. popisi nepoznatih vlasnika (čl. 446),
13. pisani podaci o nazivima vlasti (čl. 421. i 481),
14. protokoli izračuna,
15. litografirani otisci mapa.

Čl. 10.

Oblik i unutarnje uređenje svih ovih operata proizlazi iz Instrukcije o izmjeri od 28. veljače 1824.

III. odlomak O uvjetima čuvanja

Čl. 11.

Vlastiti sanduci napraviti će se za triangulacijske listove, za njihove priloge i za mape, a vlastiti sanduci za originalne protokole i isprave.

Čl. 12.

Za duplikate protokola i isprava, zatim za indikacijske skice i protokole izračuna, izraditi će se jednostavne otvorene police s daskama na kojima se u jednostavnim papirnatim omotima imaju čuvati ovi predmeti, jer dijelom služe neposrednoj uporabi kod operacija procjene, a dijelom, kao protokoli izračuna, postaju posve nepotrebni nakon završetka katastarskih operacija.

Ove police se, na primjerenom razmaku jedna od druge, imaju voditi onoliko u visinu, koliko to dopušta prostor sobe, no ipak vodeći računa da se mogu doseći bez prevelikih poteškoća.

Čl. 13.

Visina sanduka ima se odrediti prema lokalnu, oni moraju imati vrata i brave koje imaju samo jedan ključ, a ako su iz mekog drva, imaju se u potpunosti premazati jednakom, kao hrast žutom uljanom bojom.

Čl. 14.

Sanduci namijenjeni triangulacijskim operatima i mapama imaju se u unutrašnjosti razdijeliti u vodoravne pretince, od kojih svaki ne zauzima više prostora no za jedan od onih pregradaka koji su namijenjeni čuvanju mapa, a o kojima se radi u čl. 19. ove Instrukcije.

Čl. 15.

Ovi sanduci za mape označit će se nizom rimskih brojki. Broj će biti vidljiv iz bijele pločice postavljene na okviru sanduka; ispod tog broja postaviti će se riječ «M a p e»; na koncu će na pločici još jasno biti napisani: ime okruga kojemu pripadaju u sanduku čuvane općinske mape, broj pregradaka koji se nalaze u sanduku, te odgovarajuća početna slova općina koje se u dotičnome čuvaju.

Čl. 16.

Sanduci druge vrste, koji su namijenjeni primanju izvornih protokola i isprava, u bitnome dobivaju istu opremu kao sanduci za mape. No vodoravni pretinci ovih sanduka, u koje se zapisnici koji se nalaze u tvrdim omotima imaju vertikalno posložiti, moraju biti uređeni s obzirom na dubinu i visinu prema ovoj namjeni, i to s obzirom na propise sadržane u čl. 24. i 40. ove Instrukcije.

Čl. 17.

Ovi sanduci po cijeloj pokrajini jednako dobivaju tekuće rimske brojeve. Brojevi se, kao kod sanduka za mape, imaju postaviti na bijele pločice stavljene na okvir sanduka; ispod tog broja pojavljuje se riječ: «P r o t o k o l i», zatim slijede: ime okruga, broj omo-ta koji se nalaze u sanduku i početna slova općina čiji se elaborati čuvaju u sanduku.

Čl. 18.

Formular A

Formular A crtežom prikazuje opisane sanduke i pločice.

Čl. 19.

Za neposredni prihvata triangulacijskih listova, njihovih priloga i općinskih mapa služe drveni pregraci koji po unutarnjem praznom prostoru mjere 28 cola duljine i 4 cola visine, a smješteni su u vodoravnim pretincima sanduka za mape.

Čl. 20.

Svako Pokrajinsko povjerenstvo dobiva jedan uzorak ovog pregratka, te ga se mora točno držati.

Čl. 21.

Na poledini prvog pregratka namijenjenog triangulacijskim operatima svakoga pojednog okruga (čl. 28) postaviti će se na pločicu ime pokrajine, ime okruga i broj listova i priloga koji se nalaze u pregratku.

Čl. 22.

Pregraci s mapama označit će se na pločici, koja se ima postaviti na leđa, po okruzima tekućim arapskim brojkama.

Na toj pločici zatim će se, osim imena pokrajine i okruga, navesti brojevi i imena općina koje se nalaze u tom pregratku, broj listova i dodatnih mapa, a na koncu kod onih mapa kod kojih su umetnuti Ricordo arci (čl. 35), poziv na glavnu općinu.

Čl. 23.

Formular B

Ove pločice imaju se urediti po formularu B, a njihov će se obris litografirati.

Čl. 24.

Izvorni protokoli i isprave ulagat će se po općinama u omote iz krute ljepenke, s kožnatim leđima te s vrpcama na stranicama.

Čl. 25.

Na poledini ovih omota bit će označeno ime općine kojoj pripadaju protokoli i isprave koje se u njima čuvaju, zatim brojevi općinskih mapa, te će se istodobno pribilježiti u kojem se sanduku za mape i u kojem pregratku potonji nalaze.

Čl. 26.

Od ovih omota za protokole Pokrajinsko će povjerenstvo dostaviti jedan uzorak, kojega se točno mora držati.

Čl. 27.

O vrsti pohranjivanja i o izmjeri litografiranih otisaka mapa postoje vlastite odredbe koje se, čim litografiranje mapa neke pokrajine započne, moraju posebno javiti Pokrajinskom povjerenstvu te ih se točno treba držati.

IV. odlomak O ulaganju operata

Čl. 28.

Listovi o razmacima trigonometrijskih točaka, grafički triangulacijski listovi, protokol prenesenih točaka i popis ili opis točaka, svi ovi predmeti pohranit će se po okruzi, i to u prvom pregratku (čl. 21) svakog okruga.

Čl. 29.

Grafički triangulacijski listovi bit će skrojeni po mjeri pregratka s naokolo jednako velikim rubom i, ako tome pripadaju preklopi, takvi moraju na njih biti pričvršćeni vrpčama.

Čl. 30.

Bit će nizani onim redosljedom jedan na drugi, kojim su označene kvadratne milje kod trigonometrijske triangulacije; njihov će se sastav po toj vrsti prikazati na kosturu, na način koji će biti priložen.

Čl. 31.

Izvorni listovi presjeka imaju se obrezati na udaljenosti od jedne oale od linija presjeka, na četiri strane.

Čl. 32.

Listovi presjeka koji pripadaju jednoj općini i s tim u vezi čine jednu cjelinu, zatim dodatne mape, stavit će se u jedan omotni arak, koji složen potpuno pokriva listove. Pri tom će oni biti složeni po svom prirodnom redosljedu, od čega samo naslovni list čini izuzetak, koji uvijek dolazi odozgo, ako i ne bi nosio prvi broj.

Čl. 33.

Omotni arci, ako isporučeni omotni papir već i tako nije zajedno složen, zalijepit će se na lijevoj strani, a preostale tri strane ostavit će se otvorenima.

Čl. 34.

Svaki omotni arak mora na vanjskoj strani imati kostur koji je propisan u čl. 340. trećeg dijela Instrukcije o izmjeri, na kojemu su vidljivi broj i ime općine, za općine koje su uvrštene zajedno ime podopćina (enklava, čl. 158. i 159. Instrukcije o izmjeri), ime poreznog kotara, okruga, pokrajine, konačno broj i sastav listova i dodatnih mapa.

Čl. 35.

Formular C

Za podopćine (enklave) imaju se izdati posebni uložni ili Ricordo arci prema formularu C. Isti sadrže natpis «Ricordo arci za općinu N» (ime enklave) «Mapa se nalazi kod općine N» (ime glavne općine). Uz ove uložne arke uzet će se obični arci omotnog papira za mape, što znači da će imati navedenu veličinu kao složeni omotni arci, te će biti litografirani općim natpisom.

Čl. 36.

Općinski omotni i Ricordo arci poredat će se po okruzima abecednim redoslijedom imena općina i u tom će se redoslijedu označavati tekućim arapskim brojkama.

Čl. 37.

Istim brojkama se naknadno imaju ispisati i same općinske mape, i to na način da brojke na naslovnom listu mape budu jasno postavljene ravno iznad prvog reda naslova, a na svim ostalim sekcijским listovima na njihovoj poledini na gornjem rubu za desnu ruku.

Čl. 38.

Gore opisanim redom imaju se uložiti sve općinske mape i Ricordo arci u drvene pregratke propisane u čl. 19. ove Instrukcije. Svaki pregradak ima se koristiti za onoliko mapa i Ricordo araka koliko u nj stane; mape različitih okruga ne smiju se nalaziti u jednom te istom omotu.

Čl. 39.

Izvorni zapisnici i isprave povezat će se za svaku općinu posebno; nakon završene procjene, posebno će se narediti njihov čvrsti uvez.

Čl. 40.

Svi jednoj općini pripadajući protokoli izvornih zapisa i isprava imaju se uložiti u jedan omot opisan u čl. 24. ove Instrukcije; tako pohranjeni po općinama, imaju se tekuće označiti jednakim abecednim redoslijedom kao i mape s odgovarajućim arapskim brojevima, te uložiti po pretincima u posebno za njih namijenjene sanduke (čl. 16.). Ovo ulaganje započinje po okruzima u prvom sanduku i gornjem pretincu te se nastavlja u jedinstvenom redu od desne k lijevoj ruci i od pretinca do pretinca, sve dok se ne popune sanduci.

Čl. 41.

Izvorni protokoli i isprave podopćina (enklava) uz to se, odvojeno od glavnih općina,

imaju samostalno poredati.

Čl. 42.

Operati različitih okruga ne smiju se pohraniti u jedan te isti sanduk.

Čl. 43.

Duplikati uloženi protokola i isprava, indikacijske skice i obračunski protokoli čuvat će se po općinama u običnim papirnatim omotima.

Čl. 44.

Paketi po općinama imaju na prednjoj strani dobiti natpis koji mora sadržavati ime dotične općine i broj dodijeljen izvornim operatima u gore opisanom ulaganju.

Čl. 45.

Ulaganje ovih paketa započinje brojem 1 na gornjoj polici i nastavlja se s lijeve na desnu ruku i po policama kroz cijelu pokrajinu prirodnim redoslijedom, odvojeno po okruzima.

Čl. 46.

Odjeljci pojedinih okruga moraju se označiti posebnim natpisima i rimskim brojkama na okviru police.

V. odlomak

O vođenju evidencije operata

Čl. 47.

O svim, na ovaj način pohranjenim i složenim operatima vodit će se inventura po okruzima.

Čl. 48.

Formular D

Isto se ima urediti po formularu D. On sadržava u prvoj vertikalnoj rubrici brojeve koje su dobile općinske mape i protokoli u pohrani, zatim slijede imena katastarskih općina, imena i brojevi poreznih kotareva u kojima se nalaze općine, zatim izvođenje pojedinih operata izmjere koji kod njih postoje, te konačno oznaku sanduka i pregradaka u kojima se isti nalaze pohranjeni. Rubrike i natpisi će se litografrati.

Inventar za svaki okrug čuvat će se u odgovarajućem sanduku s mapama.

Čl. 49.

Formular E

Na prvoj strani svakog okruga posebno će se evidentirati u njemu sadržani operati trigonometrijske i grafičke triangulacije i njihovo čuvanje po formularu E.

Čl. 50.

Na narednim stranama imaju se nabrojati općine počevši od broja 1 s operatima detaljne izmjere abecednim redoslijedom njihova ulaganja.

Čl. 51.

Podopćine (enklave) imaju se isto zabilježiti ovim redoslijedom; kako za iste postoje posebni protokoli i oni se za sebe čuvaju, dobit će s obzirom na protokole i isprave odgovarajuću oznaku spremnika pohrane. S obzirom na mape imaju se naznačiti oni spremnici u kojima se nalazi pohranjena glavna općina; imenu općine ima se pridodati riječ «enklava», a u rubrici: «Primjedba» ima se riječima: «ova je općina zabilježena s općinom N» učiniti razvidnim s kojom je glavnom općinom enklava koncentrirana i prikazana na jednoj mapi.

Čl. 52.

Formular F

Osim ovog inventara po okruzima ima se otvoriti opći pregled svih općina abecednim redoslijedom tekući kroz cijelu pokrajinu, a po formularu F.

On sadržava ime i broj općina, ime okruga i poreznog kotara kojima iste pripadaju, oznaku okolnosti je li općina samostalno zabilježena ili je tretirana kao enklava, te naznaku stranice glavne knjige na kojoj se navedena nalazi.

Čl. 53.

Formular G

Ovom se pregledu na koncu ima pridružiti isprava o broju općina i enklava svakog okruga i cijele pokrajine, po formularu G.

Čl. 54.

Da bi konačno ove različite isprave po oznaci imena koja se u njima pojavljuju doveli u potpuni sklad s mapama, te da bi se izbjegla svaka zablude kod općina jednakoga imena, imaju se one mape i zapisnici, na kojima se ne nalazi naznačeno ime poreznog kotara ili distrikta kojemu pripadaju, istim opisati na nekom primjerenom mjestu naslovnog lista.

VI. odlomak O održavanju operata

Čl. 55.

Arhivar ima održavanju operata pridavati najveću pažnju i na svaki ih način osigurati od utjecaja vremena, prašine i gamadi, te od nepovoljnih utjecaja prostora.

Čl. 56.

Za suha vremena ima se u tu svrhu arhiv prozračiti, te se najmanje jednom mjesečno svi sanduci i ostali spremnici imaju očistiti od prašine.

Čl. 57.

Protiv štakora i miševa ima se arhiv na svrsishodan način osigurati, a najmanje dva-put godišnje mora se u sve sanduke i pregratke svježe umetnuti suhi kamfor, tucani bijeli španjolski papar i začinski klinčići.

Čl. 58.

Za izbjegavanje svake opasnosti od vatre u arhiv se ne smije nikad i ni pod kojim izgovorom ući uz goruće svjetlo.

Čl. 59.

Otkrije li arhivar u samom lokalitetu prekršaje koji ugrožavaju operate, a čemu on ne može pomoći, obvezan je prijaviti ih Pokrajinskom povjerenstvu na daljnje raspolaganje, koja će o tome morati poduzeti prikladne propise mjera.

Čl. 60.

Kod preuzimanja i predaje operata arhivar ima točno ispitati njihovu kakvoću i svako otkriveno kvarenje, te svaki gubitak prijaviti Pokrajinskom povjerenstvu radi kazne i pomoći.

Čl. 61.

Kod onih poslova gdje se operati koriste pred očima arhivara, on je osobno odgovoran za svaku štetu nastalu zanemarivanjem potrebnog opreza.

VII. odlomak O korištenju operata

Čl. 62.

U arhivu pohranjeni operati izmjere u pravilu se smiju koristiti samo za uporabu za operacije stabilnog katastra prema postojećim naredbama i uvijek samo na poticaj pretpostavljenog Pokrajinskog povjerenstva.

Čl. 63.

Ako bi ih koristile druge vlasti za druge administrativne svrhe, za to mora postojati izričita dozvola od strane Dvorskoga zemljoporeznog povjerenstva, a davanje operata ili zatraženih podataka smije se tada obaviti samo na način koji je od slučaja do slučaja odredilo Dvorsko povjerenstvo.

Čl. 64.

Pojedinim činovnicima, kojima po svojoj namjeni ovi nisu potrebni za vlastite, dodijeljene im zadaće po danoj uputi Pokrajinskog povjerenstva, ne smiju se ovi uopće dati, a uz najstrožu odgovornost arhivara ni u kom slučaju uručiti privatnim osobama, niti im ih dati makar i na uvid.

Čl. 65.

Svaka predaja koju je naredilo Pokrajinsko povjerenstvo ima se obaviti uz dužan oprez, uvijek samo osobi koju je ovlastila vlast koja ih preuzima, a uz propisnu potvrdu o preuzimanju.

Čl. 66.

Formular H

Ova potvrda o preuzimanju ima se u arhivu ispostaviti po formularu H, u njemu se imaju točno popisati svi predani predmeti, točno naznačiti stanje u kojem su operati bili kod uručenja i na koje se preuzimatelj ima upozoriti, a na koncu se preuzimatelj ima potpisati.

Čl. 67.

Ove potvrde o preuzimanju imaju se položiti u one spremnike za pohranu i na isto mjesto gdje izručeni predmeti pripadaju, za mape: u omotni arak za mape, za zapisnike u za njih namijenjene omote; zato za sve predmete koji se odvojeno pohranjuju treba izdati vlastite potvrde o preuzimanju, a predane mape moraju se čuvati u posebnim rezervnim omotnim arcima.

Čl. 68.

Formular J a i b

O svim uručenjima obavljenima na ovaj način sukladno primljenim nalogima ima se voditi knjiga bilježaka prema formularu J, koja se u skladu s ispostavljenim potvrđama o preuzimanju mora iz dana u dan držati u redu.

U toj knjizi bilježaka posvetit će se triangulacijskim operatima svakog okruga, zatim svake općine svoja vlastita stranica, gdje se sva uručenja koja se na njih odnose, mogu držati u evidenciji.

Čl. 69.

Formular K

Na koncu svake polovine Sunčeve godine arhivar ima Pokrajinskom povjerenstvu predati ispravu o onim operatima koji se nalaze u rukama drugih mjesta ili pojedinih individua, a ovo će, ako to s vremenom ocijeni, odrediti utjerivanje vraćanja.

Čl. 70.

Kod vraćanja se operati, kako je propisano u čl. 60., imaju odmah pregledati, zatim smjesta pripadajućim redom opet pohraniti i u knjizi bilježaka podmiriti, uz oznaku dana vraćanja i stanja operata.

VIII. odlomak

O popravcima u operatima izmjere

Čl. 71.

U obveze arhivara pripada po mogućnosti ispitati kakvoću operata izmjere s namjerom da odgovaraju prvobitnim propisima bilježenja, prijaviti otkrivene mane i pogreške i voditi evidenciju, te na koncu napraviti potrebna poboljšanja prema uputama koje će o tome dobiti. No po vlastitom nahođenju arhivar u operatima ne smije obaviti ni najmanju promjenu.

Čl. 72.

Formular L

O svim prekršajima za koje Pokrajinsko povjerenstvo iz povoda tih ili drugačijih prijava zaključuje da se treba pridržavati neke buduće reambulacije na terenu, arhivar ima voditi protokol prema formularu L u kojemu će u svoje vrijeme trebati pribilježiti je li i kada obavljena ispravka pojedinih slučajeva.

Čl. 73.

Formular M

O ovom se protokolu ima voditi imenik prema formularu M, od čega prvi odjeljak abecednim redom iskazuje općine u kojima je došlo do prigovora i pogrešaka, a drugi odjeljak imena inspektora i geometara koji su pogođeni zabilježenim prigovorima, s pozivom na brojeve zapisnika.

IX. odlomak

O instrumentima i rekvizitima potrebnima u arhivu

Čl. 74.

Instrumente, znakove i materijal za pisanje, potrebne za poslove arhivara i njemu privremeno podređenog osoblja, potom potrepštine za čišćenje spremnika kao i svu opremu, pribavit će Pokrajinsko povjerenstvo.

Čl. 75.

Za očuvanje predanih mu instrumenata arhivar je osobno odgovoran.

Čl. 76.

O istome on ima voditi poseban inventar, a one predmete koji su važni a koji podliježu habanju, ima uredno obračunati.

Beč, 18. studenoga 1826.

I.

Instruktion für den Mappenarchivar

(Behandlung und Verwahrung der Vermessungsoperatte)

vom 18. November 1826*).

I. Abschnitt.

Von den Archiven im allgemeinen.

§ 1.

Bei jeder Gr. Str. Reg. Pr. Koon. werden die Operatte des stabilen Katasters in einem angemessenen feuersicheren Lokale aufbewahrt, welches entweder in einem öffentlichen Gebäude gewählt, oder unter der Bedingung gemietet werden muß, daß es der Eigentümer des Gebäudes ohne Zustimmung der Prov. Koon. nicht aufkünden könne.

§ 2.

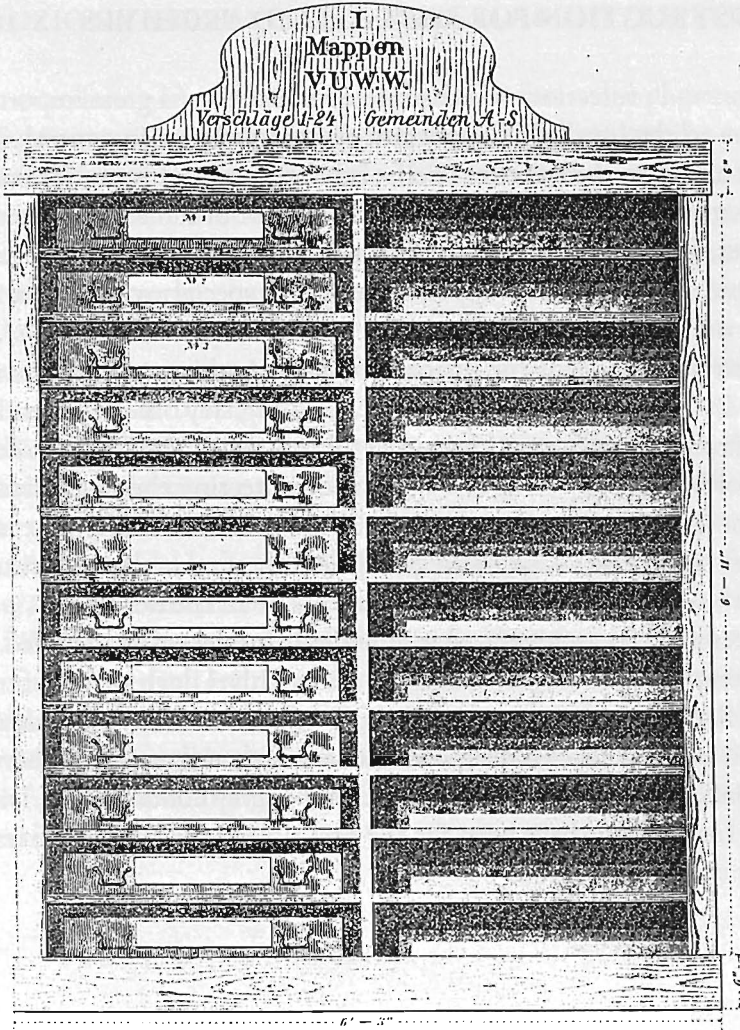
Die Aufsicht über diese Operatte und die Besorgung derselben steht einem stabil angestellten beeedeten Archivar mit dem Range eines wirklichen Registratursadjunkten der Landesstelle zu.

*) Mitgeteilt der böhmischen, galizischen, mährisch-schlesischen, niederösterreichischen, ob der ennsischen, steiermärkischen, illyrischen, krainländischen Gr. Str. Reg. Pr. Koon. und dem Gouverneur von Dalmatien (wo eine Prov. Koon. noch nicht bestand) mit Dekret der Gr. Str. Reg. Hof-Koon. vom 18. November 1826, Z. 28843 vom Jahre 1824; der Str. Dion. in Klagenfurt von Seite der Str. Dion. in Laibach infolge Dekretes der Gen. Dion. d. Gr. St. Kat. vom 29. Juni 1853, Z. 925, der Str. Dion. in Czernowitz mit Dekret der Gen. Dion. d. Gr. St. Kat. vom 19. Juni 1854, Z. 2133, den Str. Dionen. in Salzburg und Troppau mit Dekret der Gen. Dion. d. Gr. St. Kat. vom 4. Juli 1854, Z. 2451, der Str. Dionen. in Krakau mit dem Dekret der Gen. Dion. d. Gr. St. Kat. vom 21. Juni 1855, Z. 2547, der Fin. L. Dion. in Innsbruck mit Dekret der Gen. Dion. d. Gr. St. Kat. vom 12. September 1857, Z. 32768.

Slika 1. Naslovna stranica Instrukcija za arhivare mapa

A.

Innere Einrichtung des Kastens zur Aufbewahrung der Mappen.

Schild des Kastens zur Aufbewahrung der Protokolle.

Slika 2. Slika ormara za katastarske planove Arhiva mapa

SUMMARY

INSTRUCTIONS FOR ARCHIVISTS OF MAPS – FIRST ARCHIVIST'S INSTRUCTION FOR SPECIALIZED ARCHIVES

The preservation and protection of cadastral documents is of a great importance for every country, due to the invaluable importance of the cadastre in general. The consciousness of it is as old as the cadastre itself, and that is why this matter was always considered as a matter of greatest value. Still in the course of cadastral survey of some Croatian countries, for the purpose of depositing and protecting the abundant cadastral documents resulted from the survey conducted, some special archives were founded – broadly known under the name Maps' Archives.

This work presents a review of the history of Maps' Archives of the Austrian Littoral, founded in 1824 as the first specialized archives (registry offices), intended to be the place of preservation of cadastral documents for the area of the Croatian countries. For the purpose of better organizing the work and protecting the documents of the Maps' Archives for the Austrian Littoral, in 1826 "Instructions for archivists of maps" (*Instruktion für die Mappenarchivar*) were published, the first archivist's instructions for specialized archives. The instructions present a list of all the documents which are supposed to be preserved by archives and it provides information on detailed instructions and conditions of preserving the cadastral and archival documents, of using the documents, as well as all the other responsibilities of the archivist who takes care of them. This work is based on archival sources discovered in the course of the work on cadastral documents of the first systematic cadastral survey conducted in Istria. The above mentioned Instructions have been for the first time made public and translated into Croatian right on this occasion.

RIASSUNTO

L'ISTRUZIONE PER GLI ARCHIVISTI DELLE MAPPE – UNA PRIMA ISTRUZIONE ARCHIVISTICA PER GLI ARCHIVI SPECIALIZZATI

La conservazione e la preservazione degli archivi catastali è di grande significato per ogni paese, in seguito all'importanza inestimabile del catasto. La coscienza di ciò è antica come il catasto solo, sicché questi archivi sono stati da sempre trattati come gli archivi di maggior valore. Già durante il misuramento catastale dei singoli territori croati, allo scopo della conservazione e della preservazione di una larga quantità di archivi creati con il misuramento, sono stati fondati degli archivi speciali – popolarmente chiamati gli Archivi delle mappe.

Questo lavoro riporta la presentazione della storia degli Archivi delle mappe del litorale austriaco fondato nell'anno 1824, come un primo archivio specializzato con lo scopo della conservazione degli archivi catastali dei territori croati. Nell'anno 1826 è stata pubblicata *L'Istruzione per gli archivisti delle mappe (Instruktion für die Mappenarchivar)*, una prima istruzione archivistica per gli archivi specializzati, con lo scopo dell'organizzazione del lavoro e della preservazione dei documenti degli Archivi delle mappe per il litorale austriaco. Oltre all'elenco del materiale che l'Archivio doveva conservare, *L'Istruzione* apporta delle indicazioni abbastanza dettagliate sulle condizioni della conservazione degli archivi catastali, sul trattamento degli archivi, su tutti i doveri dell'archivista che si curava di loro. Questo lavoro si basa sulle fonti archivistiche trovate durante il lavoro sugli archivi catastali, una prima misurazione catastale sistematica dell'Istria. *L'Istruzione* in argomento viene qui pubblicata e tradotta in lingua croata per la prima volta.